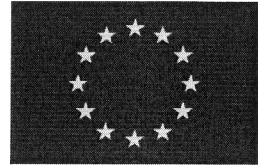

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

3/III

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata

Készítette:

ÚMVP Irányító Hatóságának 6/2011 (II.4.) közleménye

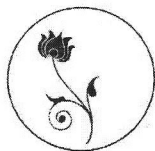
alapján a

Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület

Székhely: 6760 Kistelek, Árpád u. 1-3.
Mórahalmi iroda: 6782 Mórahalom, Fesztivál köz 1.
Kisteleki iroda: 6760 Kistelek, Rákóczi u. 4.

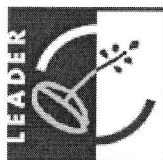
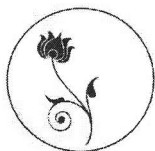
Tel.:06/62/998-518
Tel.:06/62/258-884

2011. március. 11.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Vezetői összefoglaló	3
1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Jövőképe	3
1.2. Főbb célkitűzések	3
1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja	3
1.4. A HVS felülvizsgálata során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők	4
1.5. A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások	4
2. Helyzetelemzés	5
2.1. A térség általános jellemzői	5
2.2. A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség	9
2.3. A LEADER megvalósítás során elért eredmények	10
2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága	12
2.5. SWOT - elemzés	13
3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia	16
3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe	16
3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez	16
3.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései	17

1. Vezetői összefoglaló

1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A Község által megfogalmazott stratégia egy olyan folyamatot, melynek során megvalósulnak a térség hosszú távú céljai köztük a legfontosabb: **Megérje itt élni!**

A megfogalmazott 3 prioritás az itt élők jövedelemszerzési lehetőségeinek bővítését, valamint életminőség javítását szolgálja összekapcsolt módon. A tanya, mint meghatározó térségi adottság nem csak társadalmi és gazdasági fogalom, hanem megjelenik, mint turisztikai vonzerő is, hiszen a térségben kevés a hagyományos turisztikai vonzerőnek számító természeti és építészeti örökség. Az itt található saját kincseinkkel kell kiállnunk a turizmus piacára és jó szívvel, érzelmekkel tudjuk megmutatni másoknak.

A község által lefedett térségben a legmeghatározóbb a mezőgazdaság, melynek jövedelemtermelő képessége egyre csökken. Az itt lakók számára olyan alternatív lehetőségeket kell mutatnunk, melyek az értékrendbe és a hagyományokba illeszkednek és fenntarthatóak.

Kiemelt fejlesztési program a fogadóképesség javítása és vonzó üzleti környezet kialakítása, hiszen a jóléti intézkedések, az életminőség javítása mellett gazdaságfejlesztési projektek megvalósítására is szükség van. A földrajzi, logisztikai adottságok önmagukban nem elegendőek befektetés-ösztönzésre, működő tőke vonzására, ennek hiányában a beszállítói-partneri kapcsolatot adó helyi kkv-k sem fejlődhetnek.

A programtól várjuk, hogy nem csak önmagában tudjon működni, hanem jó példaként ösztönözzön más, a célokat szolgáló fejlesztéseket is.

1.2. Főbb célkitűzések

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe érdekében a község 3 db célt, prioritást fogalmazott meg.

1. **célkitűzés: A helyi mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó gazdasági ágak fenntartható, környezetbarát fejlesztése**
2. **célkitűzés: Településfejlesztés, településkép megújítás, speciális tanya településforma értékeinek megőrzése és megújítása**
3. **célkitűzés: Helyi identitástudat fejlesztése, a turizmus és alternatív jövedelemszerzés ösztönzése, közösségfejlesztés**

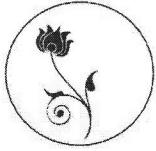
1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

Az Egyesület 2008-ban készült Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatát leginkább a hazai és globális gazdasági és társadalmi környezetben bekövetkezett változások indokolják.

A recesszió az Egyesület területén is markánsan jelentkezett. A helyi vállalkozások működése sok helyen ellehetetlenült, a termékek felvevő piaci beszűkültek. Támogatások híján, valamint a válság okozta gazdasági nyomás miatt sok helyi és térségi kis vállalkozások a visszafogott működés irányába terelődtek.

A Stratégiában korábban meghatározott célkitűzések még ma is helytállóak, hisz a község akkor is nagyobb hangsúlyt fektetett a gazdaságfejlesztést célzó intézkedésekre.

A helyzetfeltárás és projektötlet gyűjtés is alátámasztotta, a korábbi közjóléti, faluszépítő jellegű beruházások helyett a jövőben a munkahelyteremtés, a jövedelemszerző lehetőségek bővítése kell, hogy a Stratégia homlokterében álljon, mint például a fiatalok elvándorlásának megállítása.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

3/111

1.4. A HVS felülvizsgálata során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület a kötelező kommunikációra vonatkozó IH iránymutatásoknak maximálisan megfelelően hajtotta végre a HVS felülvizsgálatot. A hirdetmény elhelyezésre került az akciócsoport honlapján, valamint minden térségi település polgármesteri hivatalában.

A leader.homokhat.hu „HVS felülvizsgálat 2011” menüpont alatt értesülhettek a helyi érintettek pl. a projektötlet gyűjtésről, fórumokról valamint ide kerültek fel például a meghívók, előadásanyagok, a HVS aktuális szövegének véleményezése. A projektötlet gyűjtésre vonatkozó felhívás megjelent minden fontosabb térségi honlapon (14 települési és két kistérségi honlapon) is. Az Egyesület e-mail (vagy postai) címükön a felülvizsgálatról értesítette 33 egyesületi tagját, valamint jelenlegi és jövőbeni ügyfeleit (120 db partner e-mail cím).

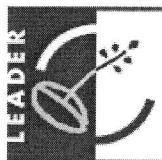
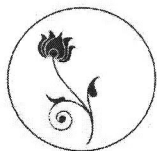
A rövid időre tekintettel az indító megbeszélésen 9 HACS tag vett részt ahol egyhangúlag elfogadták az 5 fős tervezést koordináló csapat tagjait. A tervezést koordináló csapat minden hét csütörtökén tart és tartott HVS felülvizsgálati üléseket, ezen felül a HACS 4 db projektötlet gyűjtő fórumot is szervezett.

A széleskörű tájékoztatásnak köszönhetően ezen időpontig 26 db projektötlet adatlap érkezett be. A projektelképzések több mint 50%-a vonatkozott vállalkozási célú fejlesztésre.

1.5. A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület 2008. év elején készítette el az átfogó Stratégiáját. A stratégia elsődleges célja, hogy „megérje itt élni”, a prioritások mentén megvalósuló pályázatokkal, mint alapkövekkel hosszabb távon elérhető.

A sem a Stratégia jövőképében sem prioritásaiban nem kíván a közösség változtatni mivel már a 2008-as megalkotása során is fő hangsúly a gazdaságélénkítést elősegítő intézkedéseken volt. Ezt a vonalat követve az intézkedések és a HPME-k megfogalmazásában is ezt a rendezőelvet kívánja követni a Közösség.

2. Helyzetelemzés

2.1. A térség általános jellemzői

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület területe 14 települést foglal magába, melyek közül 2 város. A térség lakossága 41,539 fő, a városokban élő lakosok száma 13,205 fő.

Általános információk

Népesség	41,539 fő
Települések száma	14
Városok száma	2
Hátrányos helyzetű települések száma	14

Négy legnépesebb település

Kistelek	7,198 fő
Mórahalom	6,007 fő
Ásotthalom	4,063 fő
Balástya	3,450 fő

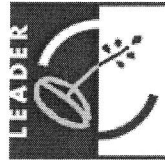
A Homokhátság Helyi Közösség illetékessége Bordány kivételével teljesen lefedi a Móraalmi és a Kisteleki kistérség területét, és összefüggő egységet alkot. A terület Magyarország déli részén, a Dél-alföldi régióban, Csongrád és Bács-Kiskun megye találkozásánál, túlnyomórészt Szeged vonzáskörzetében, magyar- szerb-montenegrói határ mentén helyezkedik el. A települések nagy részének Szegedhez kötődése hagyományosan erős, különösen a Szegedhez közeli települések esetében. Jellemző az ingázás: sokan dolgozni, a fiatalok pedig tanulni, illetve szórakozni is Szegedre járnak. A terület két városa, a 6007 fős Mórahalom és a 7198 fős Kistelek egyben térségközponti szerepet is betölt. A két térség együttműködése körül-belül 10 éves múltra tekint vissza. Több olyan programban, dolgoztak már sikeresen együtt, melynek során törekedtek a térség egyéni arculatának megőrzésére, helyi adottságok kihasználására, a térségek településeinek népességmegtartó képességének erősítésére.

A térség települései a térben egyenletesen helyezkednek el, kiterjedt tanyavilággal. Létrejöttük egy sajátos település- és telepítéspolitikai eredménye: a mai települések a környék egykori városainak korábban kiterjedt tanyavilágából szerveződtek tanyaközpontokká, majd községekké.

A tanyavilág ma is a terület legmeghatározóbb településszerkezeti jellemzője, és fennmaradására hosszú távon is számítani lehet. A tanya egy olyan sajátos, emberi léptékű lakó és gazdasági egységet valósít meg, amely a világon egyedülálló magyar hagyomány. A tanya kedvező adottság a területhasználat, a tájformálás, a gazdálkodás, a tanyai turizmus, az üdülés-pihenés lehetőségének szempontjából, e funkciói kiteljesedéséhez azonban még jelentős fejlesztések szükségesek. A tanyai lakosság sajátos helyzete (infrastrukturális elmaradás, elzártság, szociális gondok), a tanya, mint egyedülálló lakó és gazdasági egység indokolja a tanyavilág problémáinak önálló kezelését. Ennek keretében a legfontosabb megoldandó feladatok a közösségszervezés, az ismeretterjesztés, a tanácsadás, információval való ellátás, a kiköltözők gazdálkodási ismereteinek növelése, a szociális és egészségügyi ellátás, a külterületi infrastruktúra, benne a külterületi utak fejlesztése, a közbiztonság javítása.

A terület gazdaságát a földrajzi adottságok alapján elsősorban az agrárágazatban folyó tevékenységek jellemzik. Itt létesült az ország első agrár-ipari parkja, amely további innovációs folyamatokat generálhat.

Az utóbbi években az idegenforgalom fejlődéséhez szükséges fogadó-kapacitás bővült, ami biztos alapot biztosít a turizmus sokoldalú továbbfejlesztéséhez. A térség mindkét központi szerepet betöltő városában a termálvíz vagy hasznosítása céljából működnek olyan komplexumok (Mórahalmon az Erzsébet Móraalmi Gyógyfürdő, Kisteleken az Aquapark), amelyek egész évben a térségből és

tágabb környezetből is fogadja a gyógyulni vágyó, valamint csupán a szabadidő kellemes eltöltéséért ide járó vendégeket.

A térség környezeti állapota

A Homokháti Akciócsoport térsége homogén, összetartozó táj. Természetföldrajzi besorolás szerint az Alföld nagytájon belül a Duna-Tisza közti síkvidék és az Alsó-Tisza vidék középtájakhoz tartozik. A térség földrajzi helyzetéből, természeti viszonyaiból és gazdasági struktúrájából adódóan nem tartozik sem a Dél-Alföld, sem az ország legveszélyeztetettebb régiói közé, szennyezettségét tekintve közepesen szennyezett kategóriába sorolható. A térség területe közel 938 km².

Éghajlati jellemzők

A térség éghajlata szélsőségesen kontinentális jellegű. Jellemző a tartós, forró nyár, sok napsütés és kevés csapadék. A téli időszak csapadékminimuma következtében számottevő vastagságú hóréteg csak ritkán alakul ki. Az uralkodó szélirány északi-északnyugati, illetve déli-délkeleti.

Domborzati adottságok, vízkészletek, vízgazdálkodás

A térség tengerszint feletti magassága 80-125 m közötti, nyugattól kelet felé csökken. Keleti szélén egyenletes ártéri síkság, többi részén enyhén hullámos síkság található. Ezek a laposok rossz lefolyásúak, időszakosan vízzel borítottak. A porózus szerkezetű folyóvízi feltöltődés jelentős mennyiségben tárol szénhidrogéneket (földgáz, kőolaj), termál- és rétegvizet.

A térség a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik. Egészében száraz, vízhiányos terület. A mély fekvésű területeken csapadékosabb években a belvíz jelent problémát, amelyeket a Tiszához északnyugat-délkelet irányban egymással párhuzamosan több csatorna vezet le. A térségben folyóvíz nincs, az egykori vízfolyások ma belvíz- és csapadékvíz elvezető csatornaként hasznosulnak. Állandó vizű tavak mellett időszakos vízborítású tavak, illetve azok helyén keletkezett nádasok, zsombékos, semlyékes területek vannak. A talajvíz mélysége átlagosan 1-3 m között alakul, viszont súlyos probléma a talajvízszín erőteljes mértékű süllyedése. A talajvíz kémhatása közömbös vagy gyengén lúgos. Továbbá több településen probléma az ivóvíz természetes eredetű elszennyeződése is, ez elsősorban a külterületen jelent problémát.

Talajadottságok

Uralkodó talajtípus a humuszos homok és a futóhomok, viszont a homokbuckák közötti mélyebb fekvésű területeket foltokban szolonyeces réti és lápos réti talajok foglalják el.

A talajtakaró túlnyomó részben homok és homokos vályog, kisebb részben vályog. A termőréteg vastag, a humusztartalom a homoktalajokon alacsony. A rossz víz-, hő- és tápanyag-gazdálkodású, szerkezet nélküli homoktalajok túlsúlya miatt a talajok termőképessége összességében gyenge. A termőföld átlagos aranykorona-értéke mindössze 6,92 AK/ha. A homokterületeken veszélyt jelent a defláció.

Növény- és állatvilág, természeti értékek és természetvédelmi területek

A térség mai arculata a mezőgazdasági termelés által meghatározott homogén kultúrtáj, amely csak foltokban őrzi a táj egykori gazdagságát. A mai erdők telepített erdők, jellemző fafajok a nyárfa, fenyő, akác. Legnagyobb az erdősültség Ásotthalmon, Ruzsán, Öttömösön, Ópusztaszeren. A védett területek a Kiskunsági Nemzeti Park illetékességi területébe tartoznak.

Gazdasági környezet

A térség gazdaságában hagyományosan a mezőgazdaság a meghatározó, a nyilvántartott gazdasági szervezetek 83 %-a a ténylegesen működő gazdasági szervezet. Többségük a kereskedelem, javítás, karbantartás ágazatban tevékenykedik, de magas a mezőgazdaságban és az iparban működő vállalkozások, szervezetek száma is. Az ipari vállalkozások többsége a feldolgozóiparban, így a mezőgazdasági termékfeldolgozás, élelmiszeripar, könnyűipar területén működik. A kereskedelem és a szolgáltató szektor döntően a helyi igényeket szolgálja ki.

Többségben a kisvállalkozások, az 1-10 főt foglalkoztató szervezetek vannak, az 50 főnél több embert foglalkoztató vállalat kevés működik a térségben. A vállalkozások jelentős része kényszervállalkozás - fejlesztési lehetőségeik korlátozottak – így a vállalkozások árbevétele is ennek megfelelően differenciálódik.

A vállalkozások számának növekedése ellenére azonban a vállalkozási aktivitás a térségben más térségekhez viszonyítva alacsony (1000 lakosra 82 regisztrált vállalkozás jut). Ez elsősorban a tőkeszegénységet és a vállalkozási, gazdasági ismeretek hiányát jelzi. Az ipar és a kereskedelem területén települések összehasonlításban Mórahalmon a legtöbb a vállalkozás, Ásotthalmon, Pusztamérgesen és Ruzsán nagyon kevés. A térség északi részében viszonylag magasnak mondható a külföldi tőke aránya, aminek az oka, hogy a Prysmian cég megvásárolta a Kisteleki Kábelgyárat. A tulajdonosváltás azonban nem jelentett új beruházást, és a vállalati tevékenység célszerű racionalizálása következtében a foglalkoztatottak létszáma is csökken. Szintén külföldi, német érdekeltséggel működik Csengelén a Vetter Kft., amely zöldség- és gyümölcsstermeléssel és kereskedelemmel foglalkozik. Arra tekintettel, hogy a kereskedelemhez szükséges csomagolással is foglalkoznak és termékeiket export útján értékesítik, e vállalkozás esetében a külföldi tőke erősítette az élelmiszer és könnyűipart, valamint a kereskedelmet. Az általános tőkeszegénység korlátozza a vállalkozások beruházásait is, különösen a mezőgazdaságban esett vissza ebben az évtizedben a beruházások teljesítményértéke.

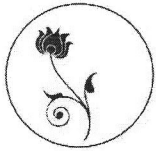
A tanyák hagyományos gazdálkodási szerepük várhatóan hosszú távon is megmarad, azonban már jelenleg is differenciáltan érvényesül, a korszerű művelést folytató farmjellegű tanyák mellett nagy számban található egyre romló eszközállománnyal bizonytalanul termelő, a piaci ingadozásoknak sokkal inkább kiszolgáltatott tanyai gazdaságok is.

A térség gazdaságát jövőben is a mezőgazdaság fogja meghatározni. Alapvető törekvés azonban a gazdasági szerkezet egyoldalúságának feloldása, más gazdasági ágak fejlődésének elősegítése. A termelő és szolgáltató ágazatok esetében is ez részben a mezőgazdasághoz kapcsolódva, annak igényeit ellátva valósulhat meg. Dinamizáló szerepet tölt be ebben a folyamatban Mórahalmon a Homokhát Térségi Agrár-Ipari Park, valamint a Kistelek és Térsége Ipari park. Az ipari parkok fokozódó regionális szerepvállalása javítja a kormányzati gazdaságpolitika összhangját a kistérségi fejlesztési elképzelésekkel.

A gazdasági fejlődés egyik alapvető feltétele, a megfelelő infrastruktúra ellátottság az önkormányzatok beruházásában megvalósult fejlesztések következtében valamennyi településen javult. Ez elsősorban a belterületi infrastruktúra (szilárd burkolatú utak, járdák, kerékpárutak, villamos energia-, víz-, gáz- és telekommunikációs hálózatok) kiépítését jelentette. A korszerű hulladékkezelés, a csatornázás és a szennyvízkezelés azonban a települések többségén továbbra sem megoldott. Emellett a tanyás külterület ellátása fokozott terhet jelent az önkormányzatok számára. A szennyvízkezelés és a hulladékgazdálkodás esetében is a települések közös beruházásában megvalósuló létesítmények jelenthetnek megoldást. Térségi szinten több kezdeményezés is történt, a külterületi infrastruktúra ellátottságra azonban továbbra is a hiány jellemző. Ennek oka a műszaki kivitelezés nehézsége és a rendkívül nagy forrásigény.

Az energiaellátás a hagyományos ellátó rendszereken keresztül valósul meg. A kistérség adottságai a megújuló, természetes energiaforrásokon alapuló energiagazdálkodásnak kedveznek. Közülük csak a termálenergia hasznosítására van példa, de ennek aránya is elmarad a lehetőségektől. A komplex mutatók szerint az infrastruktúra ellátottság városokban a legjobb.

A burkolt utak aránya térségi összesítésben mindössze 12 %. Ennek oka a sok külterületi út, amelynek karbantartása is állandó nehézséget jelent. Kerékpározási lehetőségek turisztikai szempontból csak részben adóttak. A Szeged–Ópusztaszer közti út az országos kerékpáros turistaútvonal része. Településen belüli kerékpárút csak Mórahalmon, Kisteleken és Ópusztaszeren, valamint Üllésen van.

A telefonellátás valamennyi településen megfelelő, a bekapcsolt lakások aránya a tanyák miatt alacsonyabb.

A vezetékes vízhálózatba bekapcsolt lakások arányát ugyancsak nagymértékben a tanyai lakosság aránya határozza meg, és egy településen sem teljes körű.

Vezetékes gázellátásban a térség ellátása városi, községi szinten általában jó, illetve átlagos mértékű. A vezetékes gázt fogyasztó lakások aránya Üllésen kiugróan magas. A nagyszámú tanyai lakosság ezen a területen is jelentősen befolyásolja a mutatószámok alakulását.

Társadalmi környezet

Az aktív korú népesség lakónépességhez viszonyított aránya térségi átlagban 62 %, a ténylegesen gazdaságilag aktív népesség aránya ennek kétharmada lehet. Ez az érték valamennyi település esetében is hasonlóan alakul. A foglalkoztatottság alakulása a térségben az országos tendenciát követi: a foglalkoztatottak száma a legtöbb ágazatban csökkent, kivételt a pénzügyi tevékenység, valamint az alapfontosságú intézmények foglalkoztatása képezhet.

A mezőgazdaság ma is az aktív keresők közel felét foglalkoztatja, magas az őstermelők száma is. Az önálló mezőgazdasági termelésnek a háztartások többségében szerepe van. Az ipar foglalkoztatása számottevően nem csökkent. A kereskedelem és szolgáltatás őrizte meg leginkább foglalkoztatási szerepét. A helyi munkalehetőségek korlátozottak, kevés új munkahely teremődik. A Szegedre történő munkába járás szerepe és lehetősége döntően az utazási költségek jelentős növekedése miatt ugyancsak szűk.

A regisztrált munkanélküliség a térségben is növekvő tendenciájú. A munkanélküliségi ráta (térségi átlagban 11%) a megyei értéknél nagyobb. Magas a tartósan elhelyezkedni nem tudók aránya is (50 %). A regisztrált munkanélküliek 49%-a férfi, 51%-a nő. A legtöbb férfi a mezőgazdaságban és az építőiparban dolgozik, a legtöbb nő a mezőgazdaságban, valamint a kereskedelemben és az oktatásban talált magának munkát.

A térségben vállalkozások között a kisvállalkozások dominálnak, tehát a vállalkozások jelentős része kis létszámot foglalkoztató kényszervállalkozás, fejlesztési lehetőségeik korlátozottak. 50 főnél több embert foglalkoztató vállalkozások száma kevés a kistérségben, a térség legnagyobb foglalkoztatói az önkormányzatok. A külföldi tőke részaránya a térségben igen alacsony, a beáramló működő tőke elsősorban az élelmiszeriparba, kisebb mértékben a könnyűiparba, valamint a kereskedelemben áramlik. Nagysága az országos értéktől elmarad, ami a megközelítés nehézségével, a határmenti fekvéssel és a gazdaság egyoldalúságával magyarázható.

A munkanélküliség elsősorban a fizikai foglalkozásúak és az alacsony iskolai végzettségűek körében jelentkezik, de magas a pályakezdő munkanélküliek száma is. A regisztrált munkanélküliek többsége munkanélküli segélyben részesül. Ez a foglalkoztatási nehézségeken túlmutató szociális problémák felhalmozódását is jelzi.

A lakosság iskolai végzettsége javuló tendenciájú, a megyei és országos adatokhoz képest azonban továbbra is alacsony. Legmagasabb az általános iskolát és a szakmunkásképzőt végzettek aránya. Az alapfokú oktatási intézmények valamennyi településen megtalálhatók: középfokú oktatás a kistérségben Ásotthalmon, és Pusztamérgesen van, míg gimnáziumi osztály csak Kisteleken és Pusztamérgesen működik, a felsőfokú képzésre csak a térségen kívül nyílik lehetőség. Ami pedig a szakképzést illeti, a kistérségben korlátozott, szakmát elsősorban a szegedi szakképző iskolákban szereznek. Az idegen nyelvet beszélők köre folyamatosan növekszik, elsősorban az angol és a német nyelv tanulása és ismerete jellemző.

Demográfiai helyzet

A térség összes lakónépessége 41,539 fő, a térségben az átlagos népsűrűség 45 fő/km², amely országos szinten nagyon alacsony. Oka a hatalmas tanyavilág, amely ma is változó, átalakuló rendszer, így a lakosság megoszlása a térségben szintén egyenetlen.

Térségi szinten az urbanizáció aránya 31,6%, a külterületi népsűrűség Bakson a legkisebb, 1% alatti, míg Balástya 61%-a él külterületen - itt a legkiterjedtebb a tanyavilág. Térségi átlagban a települések lakossága 3009 fő, elnéptelenedéssel fokozottan egyik település sem veszélyeztetett.

A térség mindkét városa, Mórahalom és Kistelek is jellegében megőrizte a falusi karaktert és életmódot, életminőség különbség emiatt elsősorban a városi/falusi és a tanyai lakosság között van.

A lakónépesség-változás térségi szinten viszonylag stagnál, de települési szinten jellemző az elvándorlás a megyeszékhelytől távol lévő településekről (Csengele, Baks), az odavándorlás az oktatást, megfelelő infrastruktúrát és ellátást nyújtani tudó településekre (Pusztamérges, Kistelek, Mórahalom). A pozitív vándorlási egyenleg oka: a jelentős problémákat okozó, szociálisan hátrányos helyzetű rétegek tanyákra való kiköltözése. Ez a folyamat a falvak és a tanyavilág életképességét is bizonyítja, egyúttal azonban az elszegényedés jele is, mert - különösen a tanyákon - az alacsony lakásár, és a ház körüli mező- és kertgazdálkodás lehetősége viszi ki az embereket. Mivel más, döntően városi környezetből jöttek, beilleszkedésük nem könnyű. Emellett jellemző a fiatal generációk elvándorlása, amely azt mutatja, hogy a fiatalok megélhetésüket, és az igényeiknek megfelelő életkörülményeket saját falujukban, településükön már csak kevés esetben találják meg.

A lakosság kor szerinti megoszlása kedvezőtlen, térségi átlagban a 15 év alattiak aránya csak 14,6%. Az alacsony arányszám okaiként említhető az alacsony lélekszám, az alacsony szolgáltatási és megélhetési színvonal. A 60 éven felüliek aránya 23,8%, vagyis közel minden negyedik lakos 60 éven felüli.

A házasságkötések száma lassú csökkenést mutat, a válások száma viszonylag magas. A házasság, a válás, az együttélés területén az általános országos, illetve európai tendencia érvényesül. A gyermekvállalási kedv alacsony, a generációk együttélése már csak ritkán fordul elő. Az öngyilkosságok száma évtizedek óta magas, a tanyai lakosság körében különösen gyakori.

A térség a népesség nemzetiség és vallás tekintetében homogén. A lakosság egészében magyar nemzetiségű és túlnyomó többségében római katolikus vallású. Ez az egyöntetűség a térség benépesedésekor alakult ki.

2.2. LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület alkotó két kistérségben a korábbi időszakban is készültek fejlesztési stratégiák egyedi és közös fejlesztési elképzeléseket tartalmazó programok is.

A helyi partnerség eredményeként 2008-ban megalakult a Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület 33 szervezettel. Az előírások szem előtt tartása mellett fontos szempont volt a közszféra, vállalkozói szféra és civil szféra arányának megfelelő aránya, így először érvényesülhetett ilyen nagy arányban a három szféra együttműködése.

Az Egyesület működésének fő szempontja, hogy a helyi szereplőket nagyarányban bevonja a programba annak érdekében, hogy biztosítani tudja a hatékony részvételt a pályázati folyamatban és a keletkezett tervek hatékony végrehajtásában.

Az Akciócsoport szoros együttműködést tart fenn a két kistérség Többcélú Társulásaival, azok programjaiban, fejlesztéseiben közreműködő partnerként szerepel.

Egyesület a működése valamint a stratégiájának megalkotása során a következő 4 rendező elvet vette és veszi figyelembe:

1. Teljesség
 - Foglalja magába az összes érintett szektort
 - A belső növekedés elérésének előfeltételeit (tudásfejlesztés, innováció, együttműködés, hálózatok) célozza meg
 - A "hard" és "soft" jellegű fejlesztések egyensúlya
 - Foglalja magába a helyi foglalkoztatási, humán erőforrás és területfejlesztési kérdések összes aspektusát
2. Egyediség
 - Alapozzon a térség egyedi értékeire, komparatív előnyeire
 - A kistérség közösségeinek valós igényeire építkezzen
3. Koherencia
 - Vertikális: egy belső logika alapján haladjon
 - Horizontális: a különböző összetevők megfelelően egyensúlyban és integráltak legyenek
4. Megvalósíthatóság
 - Széles körű támogatottságot kell, hogy élvezzen a helyi önkormányzat, a gazdálkodó szervezetek, a civil szféra és a helyi emberek részéről
 - Az ambíciók és a források összhangja
 - Világosan és tisztán derüljön ki, hogy mely projekt megvalósítását érdemes előtérbe helyezni.

Már meglévő partnerségek erősödése volt tapasztalható a Stratégia megalkotásánál, valamint új partnerségek épültek ki a felülvizsgálatok során valamint a megvalósítás időszakában.

Egyesület folyamatosan fórumokat tart a térségben, valamint a heti öt munkanapon ügyfélszolgálatl áll rendelkezésre, így megteremti azt a megfelelő bizalmi kapcsolatot, hogy szervezethez bármikor fordulhatnak az érdeklődők. A munkaszervezet a pályázatok szempontjából meghatározó időszakokban (pályázati beadás, kifizetési kérelem benyújtása, monitoring, stb.) rendszeresen tájékoztató előadásokat tart a sikeres pályázati lebonyolítás érdekében. A folyamatosan frissített és aktualizált honlapunkon széles körű tájékoztatást kaphatnak a helyi partnerek a térségek érintő információkról.

A Helyi Közösség partnerkapcsolatai révén nem csak az EMVA program megvalósításában vállalt fontos szerepet, hanem olyan programokban is, mint a Kistérségi Foglalkoztatási Paktum, Térségi turisztikai desztinációs program.

Partner kapcsolatot ápolunk Szerb és Román partnerekkel. Feladatot vállaltunk a Szerb partnerek csatlakozását előkészítő folyamatokban. Tanulmányutat szervezünk részükre jó gyakorlatok bemutatása címmel.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megalkotása és jelen felülvizsgálata is a széles körű helyi partnerségen és a társadalmi egyeztetésen alapul. Az Egyesület honlapján folyamatosan biztosítja a nyilvánosság kritériumait. A helyi partnerség és összefogás erősítésére stratégiai fórumokat tart. A tervezői csoport megalakulása és működése is alátámasztja a megfelelő térségek közötti partnerséget.

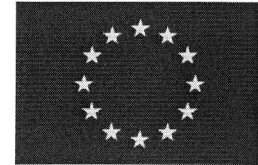
2.3. LEADER megvalósítás során elért eredmények

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület részére az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. és IV. tengelyes nem horizontális intézkedéseinek helyi szintű végrehajtására a 147/2007 (XII.4.) FVM rendelet összesen 4 464 350 eurós fejlesztési forrást biztosított a program 2007-2013 közötti megvalósítási időszakában. Ebből 3 375 955 euro a III. tengely négy intézkedésének, 1 088 395 euro pedig a IV. tengely (LEADER) célkitűzéseinek megvalósítására fordítható.

Az összeg szerkezetének meghatározásakor fontos szempont volt, hogy a gazdaságfejlesztésre előírt mértéknek megfelelő arányú, illetve mértékű forrás kerüljön meghatározásra.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

3/III

Az eddig elért eredmények

Az Egyesület a stratégiájában három prioritást nevezett meg:

„Településfejlesztés, településkép megújítás, speciális tanyás településforma értékeinek megőrzése és megújítása”

„A helyi mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó gazdasági ágak fenntartható, környezetbarát fejlesztése”

„Turizmus és alternatív jövedelemszerzés ösztönzése, közösségfejlesztés”

Ezen prioritások mentén a gazdaságfejlesztési megoldási javaslatok közül a Térségspecifikus termék feldolgozási és értékesítési tevékenységek elindításához szükséges beruházások támogatása című megoldási javaslattal elérni kívánt célt miszerint olyan KKV-t támogatunk, amely a térségben megtermelt kertészeti alapanyagokat feldolgozza és termékpálya további pontjain megjelenti, LEADER vállalkozási alapú fejlesztésen belül kiírt célterülettel kívántuk megvalósítani. Erre a célterületre 2 db pályázat érkezett be olyan KKV-k részéről, amelynek beszállítói köre lefedi a LEADER Közösség területét és a térség legnagyobb foglalkoztatói közé tartoznak.

Az inaktivitás csökkentése, illetve a helyi jövedelemtermelő lehetőségek bővítése valamint a foglalkoztatási bázis kiszélesítése érdekében szolgáltatáshiányos területeken mikrovállalkozások létrehozásának, fejlesztésének támogatása, mobil szolgáltatások ösztönzése címmel megfogalmazott megoldási javaslatra az ÚMVP III. tengelyes mikrovállalkozás fejlesztése valamint a LEADER Helyi termékek értékesítéséhez szükséges beruházások beindításának támogatása intézkedésekre alakított forrást kívántuk fordítani.

Az intézkedésekre alakított források felhasználásából (80%-os lekötés) jól látszik , hogy a megoldási javaslattal várt eredmény a recesszió ellenére is elérhetővé válik. Támogatási kérelmek jelentős része az Egyesület területén található „kistelepülésekről” érkezett, ezzel is hozzájárulunk a települések életképességének növeléséhez.

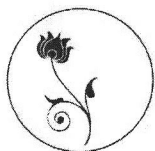
A felülvizsgált stratégiában ezt a megoldási javaslatot továbbra is fontosnak tartjuk és a LEADER forrás terhére nagyobb hangsúlyt fektetnénk a helyi termékek helyi értékesítési lehetőségeinek támogatására.

A közösség megfogalmazott olyan gazdaságfejlesztést szolgáló megoldási javaslatokat, amelyekre végül sem a III. tengelyből sem a LEADER forrásból nem alakítottak összeget. Ez a téma: A már meglévő felszíni csatornahálózatokhoz kapcsolódó drénrendszerek és az ehhez csatlakozó csapadékvízgyűjtő és öntözőrendszerek kiépítése, fenntartása. Több termelő gazdaságon kívüli öntözésfejlesztési céljait szolgáló, öntözővíz-szolgáltató mű/művek létrehozása, felújítása. A termőföld víz- és energiatakarékos öntözéséhez, a szállítást, a szétosztást és az ellenőrzést biztosító új vízi berendezések és létesítmények létrehozása, meglévők felújítása.

A térséget igencsak megviselő szélsőséges időjárási viszonyok nagyban aktuálissá tették ezen problémakör kezelését, így a stratégia felülvizsgálata során a Közösség forrást kíván csoportosítani ezen témakörre.

Színén gazdaságfejlesztést célzó megoldási javaslatként fogalmazódott meg a „Magas színvonalú szolgáltatást nyújtó szálláshelyek létrehozása, a meglévő szálláshelyek és szolgáltatásaik felújítása, korszerűsítése és továbbfejlesztése, továbbá piacra lépésük támogatása”.

Erre a megoldási javaslatra az ÚMVP III. tengely intézkedései közül a Turisztikai célú falusi szálláshelyek kialakítása és fejlesztése jogcím és célterületei forrására lehetett kérelmeket

benyújtani. A Község stratégiájának egyik legnépszerűbb és a források közel 40% lekötő intézkedése volt ez.

Gazdaságilag és ökológiailag is fenntartható fejlesztési megközelítéssel három célt tűzött ki a Község:

- 1. Környezeti adottságokhoz és hagyományokhoz igazodó nem agrár erdészeti rendszer keretében gyógy-fűszer és aromanövények természetű tevékenységeinek beindítása és természetstechnológiai fejlesztése.
- 2. Térségspecifikus nyerstermékek feldolgozottsági szintjének emeléséhez piacra jutásához szükséges beruházások elindítása.
- 3. Kereskedelem hálózatosodásának megteremtése egységes helyi arculat céljából.

A megoldási javaslatokhoz LEADER fejlesztési forrást társított az Egyesület. A megoldási javaslatokkal az eddig hiányként jelentkező gyógy-fűszer és aromanövény termesztés valamint a helyi termékértékesítés marketing 2011-től megindul, erre épülő további fejlesztésekkel, amelyet a felülvizsgált stratégia fog tartalmazni.

A gazdaságfejlesztési megoldások mellett a Stratégia tartalmazott szolgáltatás, illetve falu-és településfejlesztési megoldási javaslatokat. Ezen javaslatok közül kiemelném az ÚMVP III. tengelyes Falufejlesztést és Vidéki örökség megőrzését célzó jogcímekeket melyeknek köszönhetően piacterek kialakítása, településközpont arculati megújulása, műemlék épületek megóvása került megvalósításra.

A Község minden települése megvalósított egy-egy a település valamint a térség helyi termékeire, hagyományaira épülő tradicionális rendezvényt, ezzel is hozzájárult a térség egységes arculatának megteremtéséhez valamint turisztikai attrakció palettájának színesítéséhez.

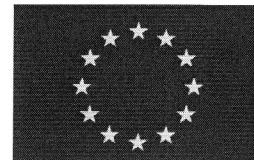
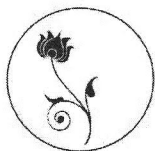
LEADER intézkedések közül a hagyományőrzést vagy gazdaságélénkítést elősegítő képzésekre mindkét a Községet alkotó kistérségtől érkezett be pályázat.

2.4. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület 2008. év elején készítette el az átfogó Stratégiáját. A stratégia elsődleges célja, hogy „megérje itt élni”, a prioritások mentén megvalósuló pályázatokkal, mint alapkövekkel hosszabb távon elérhető.

A stratégia alapvető célja megfelelően teljesült, hiszen mind a III. tengelyben, mind a LEADER programban rendkívül magas volt a pályázati potenciál. Az Egyesület egyaránt fontosnak tartotta és a jövőben is meghatározó prioritásként szerepel a gazdaságfejlesztés, valamint a közösségi és szolgáltatás fejlesztés megfelelő aránya.

A recesszió az Egyesület területén is markánsan jelentkezett. A helyi vállalkozások működése sok helyen ellehetetlenült, a termékek felvevő piaci beszűkültek. Támogatások híján, valamint a válság okozta gazdasági nyomás miatt sok helyi és térségi kis vállalkozások a visszafogott működés irányába terelődtek. Sok esetben a gazdálkodók még a munkahely megtartást sem tudták biztosítani, jelentős csődhullám söpört végig a térségben. A tőkeerős cégek is többször kénytelenek voltak a munkaerő állományukat csökkenteni. A fogyasztási kereslet visszaesése a helyi vállalkozások jövedelem termelési szintjét is veszélyeztette. A III. tengely mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése, turisztikai tevékenység ösztönzése és a IV. tengely gazdaságfejlesztési elképzelései új lehetőséget biztosítottak a térség gazdasági elképzeléseinek foganatosításához. A két fejlesztési forrás keretében több új munkahely létesítése előirányzott az elkövetkező években, nem beszélve a jelentős munkahely megtartásról, ami a támogatási forrásoknak köszönhetően valósul meg. A gazdaságfejlesztési célokra az Egyesület fejlesztési forrásainak több mint a felétallokálja. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának fontos alapköve a települési és térségi gazdaság

stabilitásának megteremtése, fontos hangsúlyt fektetve a kezdő vállalkozók lehetőségeinek megteremtésére, valamint a térségben szignifikánsan képviselt helyi termék előállítók összefogására és támogatására.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatánál fontos szempont a fokozatosan erősödő civil társadalom. Fontos tovább erősíteni a civil szféra elképzeléseit, hiszen nagyon fontos szerep jut a helyi társadalom formálásában és a települési, térségi identitástudat fejlesztésében. A közösségi célú fejlesztésekben és a rendezvények szervezésében a civil szervezeteknek kiemelkedő a szerepe. A közösségi célú, nem jövedelemtermelő fejlesztésekben nagy számmal nyújtottak be sikeres pályázatot. Az önkormányzatok és a civil szféra közel a LEADER források 45%-át kötötték le. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiában szereplő fejlesztési források allokálásánál fontos szerep jut a közösségi és térségformáló projektek támogatására, hiszen az Egyesület területén ezen fejlesztések nagyban hozzájárulnak a településkép javításához és a kohézió erősítéséhez, ide értve mind a rendezvények, képzések és közösségi célú fejlesztéseket, falumegújítás és fejlesztés, valamint vidéki örökség jogcímeiket.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának harmadik indoka a jogszabályi háttér változása. A LEADER program átalakítására széles körű társadalmi egyeztetés és helyi szintű tervezés keretében kerül sor a Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával. A jogszabályi változások és a pályázati lehetőségek módosításának kényszere indokoltá teszi a körültekintő felülvizsgálatot.

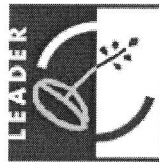
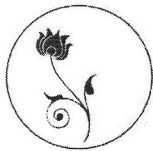
A LEADER pályázatok első szakaszának lezárása után megmaradt összegek átcsoportosításával és kevesebb célterület meghatározásával jobban átlátható, pályázóbarát rendszert próbálunk meghatározni, hiszen a HVS felülvizsgálat potenciális célcsoportja a jövőbeni pályázók, akik ösztönöznek minket, hogy a felülvizsgálat a pályázatok átlátható rendszerré alakuljanak át.

A HVS felülvizsgálatának indokoltságát összefoglalóan jellemzi, hogy egyre nagyobb igény mutatkozik a helyi munkahelyteremtés elősegítésére, a helyi civil társadalom erősítésére, a település kép javítására valamint a helyi közösségi kezdeményezések lehetőségeinek megteremtésére.

2.5. SWOT-elemzés

Erősségek:

- ✓ Térségen átnyúló kapcsolatok
- ✓ Természeti és kulturális örökségek, hagyományőrzés, helyi identitástudat
- ✓ Szerteágazó, széles körű természeti adottságok
- ✓ Jól földrajzi elhelyezkedés, megközelíthetőség, térségen áthaladó közlekedési folyosók
- ✓ Homogén etnikai összetétel
- ✓ Aktív civil szervezetek, együttműködések magas száma a térségben
- ✓ Alternatív energia hasznosítására alkalmas vidék
- ✓ Bevándorlás erősödése, a népesség összességében növekszik
- ✓ Piacképes termékstruktúra
- ✓ Magas minőségű, tájjellegű termékek (zöldség és gyümölcs), hungaricumok jelenléte.
- ✓ Tajsajátosságokhoz igazodó tanyai gazdaságok, termelési hagyományok, ill. szaktudás megléte
- ✓ Mezőgazdasági, gazdasági integrációk; integrált mezőgazdasági termékek, élelmiszer alapanyagok
- ✓ Intenzív mezőgazdasági kultúrák terjedése
- ✓ Jelentős termálvíz-, gyógyvíz- készletek, azok turisztikai és egészségügyi célú hasznosítása
- ✓ Falusi turizmus feltételei rendelkezésre állnak
- ✓ Helyi speciális termékekre alapozott hagyományőrző fesztiválok
- ✓ Térség közlekedés-földrajzi adottságai jók (repülőtér, határátkelőhely, autópálya, vasút)

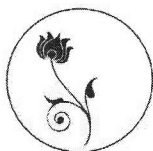
- ✓ Bővülő határ menti és térségek közötti együttműködések
- ✓ Idegenforgalmi vonzerővel bíró táji értékek (láprétek, homoki sztyepprétek, szikes mocsárrétek, mézpázsitos szikfokok, gyepek, e területek védett növényvilága, szikes tavak növény- és állatvilága, homoki erdők)
- ✓ A térségben található hun kori régészeti maradványok

Gyengeségek:

- ✓ Közutak rossz állapota, megnehezíti a települések megközelíthetőség
- ✓ Zsáktelepülések
- ✓ Szeged elszívó hatásának erősödése – „alvó települések” számának elterjedése
- ✓ Középületek, település életében és képében meghatározó közterületek, infrastruktúra, közművek hiánya, illetve rossz állapota
- ✓ Lakosság szám csökkenése, elöregedése
- ✓ Alacsony iskolai végzettség, településen a felnőtt képzés, nyelvi és informatikai képzés hiánya
- ✓ Periférikus területek és az agglomeráció fejlettségének ellentét
- ✓ szociális problémák (válások, öngyilkosságok, tanyai bűnözés), hiányos szociális ellátórendszer
- ✓ Átlag feletti munkanélküliség
- ✓ Elaprózott és területileg széttagolt birtokszerkezet
- ✓ A mezőgazdasági termelést ökológiai problémák nehezítik
- ✓ Bio- és ökológiai növénytermesztés alacsony színvonala
- ✓ Mezőgazdaságra épülő élelmiszer- és feldolgozóipar fejletlen
- ✓ Mezőgazdasági értékesítés nehézségei
- ✓ Átfogó vízgazdálkodási program hiánya
- ✓ Kihasztnátlan megújuló energiaforrás-kapacitások
- ✓ A kkv-aktivitás alacsony
- ✓ Turisztikai szolgáltatások alacsony szinten szervezettek
- ✓ Általános tőkehiány, (kül-, és belföldi működő tőke hiánya), hitelképtelenség
- ✓ Információáramlás esetlegessége
- ✓ Fejletlen a lakott külterület infrastruktúra ellátása
- ✓ Közösségi terek hiánya
- ✓ Tanyák leértékelődése (legszegényebb réteg lakóhelye, bűnözés erősödése)

Lehetőségek:

- ✓ LEADER program, egyéb vidékfejlesztési pályázatok
- ✓ A civil szervezetek nagyobb szerepvállalása lehetőséget teremt a térségi összefogás megteremtésére
- ✓ Helyi, térségi „Piac”, ahol igény mutatkozik a helyben előállított termékekre
- ✓ Kiaknázatlan termál és édesvíz készletek kihasználásának megteremtése
- ✓ Megújuló és alternatív energia hasznosításával a környezettudatosság megteremtése
- ✓ Helyi vállalkozások segítése (munkahelyteremtés és megtartás) vidékfejlesztési támogatásokkal
- ✓ Korábbi vagy használaton kívüli mezőgazdasági ingatlanok újrahasznosítása, új mezőgazdasági telephelyek kialakítása
- ✓ Fiatalok bevonása a vidékfejlesztésbe
- ✓ A fogadóképesség javítása, üzletileg vonzó környezet megteremtése a humán és műszaki infrastruktúra fejlesztésével

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

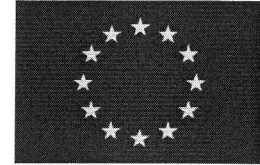
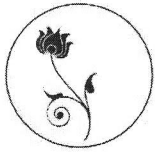

3/111

- ✓ A mezőgazdasági termékszerkezet átalakítása, a hozzáadott érték növelése új kapacitások fejlesztésével, a termékfeldolgozás fejlesztése
- ✓ A térség turisztikai fejlesztése kkv-k bevonásával
- ✓ Közösségi összefogás ösztönzése, hagyományőrzés, térségi kapcsolatok erősítése a civil társadalom támogatásával
- ✓ A tanya, mint térségspecifikum fejlesztése
- ✓ Épített és természeti környezet megóvása, kiegyensúlyozott használata, fenntartható fejlesztése
- ✓ Termelési integrációk kialakítása, a termelés mennyiségi és minőségi fejlesztése

Veszélyek:

- ✓ LEADER pályázatok hosszú elbírálási ideje csökkenti a pályázói kedvet
- ✓ Ipari és természeti károk miatt az adottságok kiaknázása ellehetetlenül
- ✓ Utófinanszírozás
- ✓ Források és normatívák csökkenésével a hátrányos helyzetű települések számának növekedése
- ✓ Gazdasági válság utóhatásai
- ✓ Szeged elszívó hatása, mint veszélyforrás

3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A Közösség által megfogalmazott stratégia egy olyan folyamatot, melynek során megvalósulnak a térség hosszú távú céljai köztük a legfontosabb: **Megérje itt élni!**

A megfogalmazott 3 prioritás az itt élők jövedelemszerzési lehetőségeinek bővítését, valamint életminőség javítását szolgálja összekapcsolt módon. A tanya, mint meghatározó térségi adottság nem csak társadalmi és gazdasági fogalom, hanem megjelenik, mint turisztikai vonzerő is, hiszen a térségben kevés a hagyományos turisztikai vonzerőnek számító természeti és építészeti örökség. Az itt található saját kincseinkkel kell kiállnunk a turizmus piacára és jó szívvel, érzelmekkel tudjuk megmutatni másoknak.

A turizmus fejlesztése, mint jövedelemszerzési lehetőség is megjelenik. A közösség által lefedett térségben a legmeghatározóbb a mezőgazdaság, melynek jövedelemtermelő képessége egyre csökken. Az itt lakók számára olyan alternatív lehetőségeket kell mutatnunk, melyek az értékrendbe és a hagyományokba illeszkednek és fenntarthatóak.

Kiemelt fejlesztési program a fogadóképesség javítása és vonzó üzleti környezet kialakítása, hiszen a jóléti intézkedések, az életminőség javítása mellett gazdaságfejlesztési projektek megvalósítására is szükség van. A földrajzi, logisztikai adottságok önmagukban nem elegendőek befektetés-ösztönzésre, működő tőke vonzására, ennek hiányában a beszállítói-partneri kapcsolatot adó helyi kvv-k sem fejlődhetnek.

A programtól várjuk, hogy nem csak önmagában tudjon működni, hanem jó példaként ösztönözzön más, a célokat szolgáló fejlesztéseket is.

3.2. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia indokoltságát tükrözi az Egyesület helyzetelemzése, mivel a települések egységesen olyan problémákkal küzdenek, ami egy összehangolt térségi stratégia intézkedései keretében orvosolhatóak és lehetőséget lehet teremteni a célkitűzésekkel mind a települési, mind a térségi célok eléréséhez.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia lehetőséget kíván adni a térségi potenciál kiaknázásához. Egységben kezelve a legfontosabb probléma a települések alacsony népességmegtartó ereje, ami visszavezethető a helyi munkahelyteremtésre és a munkalehetőségek szűkösségére. A beruházások szempontjából túlzott városközpontúság érvényesül, aminek oka többek között az, hogy a kommunális infrastruktúra sok helyen nem teljes. A megfelelően összehangolt marketing és PR hiánya nagymértékben gátolja a térség turisztikai és gazdasági lehetőségeinek kiaknázását.

A helyi vidékfejlesztési stratégia lehetőséget biztosít a térség legfontosabb lehetősége gazdaság több aspektusból történő fejlesztésére. A helyi vállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatásával biztosítható a települési foglalkoztatás növelése, és ezzel erősíthető a megtartó erő is. A legfontosabb célkitűzés a helyi gazdasági potenciál erősítése, Szeged elszívó hatásának kompenzálása a vidéki területeken. Meghatározó szempont a periférikus területek és a térségi egyenlőtlenségek kompenzálása helyi munkahelyteremtéssel és megtartással, jövedelemtermelési potenciál elősegítésével. Emellett a turisztikai szempontú gazdaságfejlesztés és közösségi célú fejlesztések egységes irányvonalat biztosíthatnának az öko-, bor-, lovas-, szakrális, kerékpáros stb. turizmusnak, ami egy egységes marketing szemlélettel párosítva megfelelő kitérési pontot jelenthet a térség egészének. Az Egyesület területe sem helyi termék palettájában sem ezek piacon való érvényesülésében elmaradott más térségekhez képest. A helyi termékeket termelők és előállítók tőke hiányában nem tudnak megfelelően a helyi piacokon érvényesülni. Megfelelő támogatási

rendszerrel kell biztosítani ezen termékeket előállítóknak és meg kell teremteni a köztük lévő kapcsolódási pontokat, hogy a versenyképességük erősödjön.

Jellemző a térségben a non-profit szervezetek és helyi önkormányzatok jelentős aktivitása a települések életében, amely kimutatható az identitástudat fejlesztésében, rendezvényszervezésben fizikai és szellemi értékek megőrzésében, kulturális tevékenységekben egyaránt. Ezért fontos a közösségi kezdeményezések minél szélesebb körű fejlesztése, mivel a gazdasági fejlesztések biztosítják a jövedelemtermelési szintet a térségben, a települések megtartó erejének, a helyi identitástudat erősítése és a non-profit szféra támogatása biztosítja a fejlesztési források társadalmi aspektusát.

Civil szervezetek erősödése és összefogásának támogatása rendkívül fontos, ugyanis egyre több fejlesztő tevékenységet vállalnak magukra. A kistérségi együttműködés erősítéséhez többek között alulról építkező, térségi fejlesztési kezdeményezésekre van szükség. A civil társadalom a civil szervezetek számának növelésével, hálózatuk kiépítésével, a térségi és települési fejlesztési lehetőségeinek megteremtésével erősödhet meg.

A helyzetelemzés rész alapján is megállapítható, hogy az Egyesület területén nincsenek lefektetve a megfelelő marketing és arculati kezdeményezések, valamint nem áll rendelkezésre egy egységes elektronikus információs adathalmaz, amely elérhető a térség lakosainak, illetve az ide érkezőknek és megfelelő tájékoztatást ad a térségünk adottságairól és előnyeiről, valamint megalapozott és széles körű spektrumban ismerteti Akciócsoportunk területét. A fenti indokok miatt szükséges megteremteni a megfelelő települési és térségi arculatot, valamint a szükséges információs adatbázisokat a térségünk ismertségének növelése érdekében.

3.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképeinek elérése érdekében a közösség 3 db célt, prioritást fogalmazott meg.

1. célkitűzés: A helyi mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó gazdasági ágak fenntartható, környezetbarát fejlesztése

A lakosság 23%-a közvetlenül mezőgazdasággal foglalkozik, közvetetten – mellékállásban, családtagként pedig ennek mintegy háromszorosa.

A tanyák és a települések népének zöme a múlt századi benépesedéstől napjainkig hagyományosan mezőgazdálkodásból élő paraszti társadalom. Kulturális hagyományai is ezt az életformát őrzik.

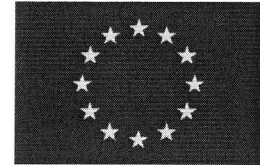
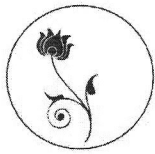
A mezőgazdaság tehát a térség hagyományos, és a jövőben is meghatározó gazdasági ágazata. Versenyképességének és jövedelemtermelő képességének javítása a hagyományos gazdálkodási és környezeti értékek megőrzése mellett kiemelt feladat. Eszközei lehetnek a termelési integrációk kialakítása, a termék- és fajtaszervezet piaci igényekhez való igazítása, a termelés – feldolgozás - értékesítés vertikumának helyreállítása, helyi termék előállításának és a helyi piacokon való megjelenésének támogatása, a tárolás, raktározás feltételeinek javítása, az öntözés feltételeinek megteremtése, az értékesítési volumen növelése, a termelés technológiai korszerűsítése, tőkehiányának oldása. Mindez hatékony agrármarketinget, piacszervezést, a termőtájra sajátosan jellemző termékek és termelési kultúra erősítését, korszerű szaktudást, széleskörű szaktanácsadást, fejlett informatikát, vállalkozásfejlesztést igényel.

Prioritás a mezőgazdasági és egyéb szektor termelés technológiai fejlesztését, az innováció elősegítését, valamint a környezet- és tájgazdálkodást, a tájpotenciálnak megfelelő területhasználat kialakítását és vízkészlet-gazdálkodás biztosítását szolgálja.

Prioritáshoz kapcsolódó intézkedések:

Piacképes helyi termékek előállítása, feldolgozása, és értékesítés ösztönzése

Mezőgazdasági területek nem élelmiszeripari célú hasznosítása

Víztakarékos öntözési rendszerek fejlesztése
Helyi vállalkozásfejlesztési és infrastrukturális célok

2. célkitűzés: Településfejlesztés, településkép megújítás, speciális tanyás településforma értékeinek megőrzése és megújítása

Prioritás a természeti és épített környezet védelmét és rehabilitációját a hagyományok megőrzését, közösségfejlesztést, a helyi demokrácia biztosítását, a helyi társadalom életmódjának megújítását szolgálja.

Prioritáshoz kapcsolódó intézkedések:

Épített helyi értékek és közösségi terek megőrzése, fejlesztése (turizmushoz kapcsolódó, vagy munkahelyteremtéssel jár)

Falu megújítás

Tanyai intézmény és szolgáltatás-rendszer fejlesztése

Tájjellegű ökológiai értékek megőrzése (gazdasági célú hasznosítással)

3. célkitűzés: Helyi identitástudat fejlesztése, a turizmus és alternatív jövedelemszerzés ösztönzése, közösségfejlesztés

A gazdálkodási és tájhasznosítási hagyományok megőrzése jelentheti a térség idegenforgalmának alapját is. Az idegenforgalom ma a lakosság csak igen kis hányadának jelent megélhetési, illetve jövedelem kiegészítési lehetőséget. Kiterjesztése, feltételeinek megteremtése nemcsak a gazdaság több lábbon állását, hanem a természeti és kulturális környezet, örökség megőrzését, a helyi identitás megerősítését is jelenti. Fellendülése a kereskedelmi, szolgáltató szektor színesedését, minőségi és mennyiségi fejlődését is magával hordozza. A térség rendelkezik azokkal a speciális turisztikai vonzerőkkel, amelyekre az idegenforgalmat építeni lehet, a lakossági érdeklődés növekedik a turizmus iránt, az önkormányzatok és a vállalkozók is hajlandók befektetni az ágazatba.

A térség fejlesztendő turisztikai termékei a falusi, tanyai turizmus, gyógyturizmus, kerékpáros, lovasturizmus, természetjárás, horgászat, vadászat, agroturizmus, vallási és oktatási turizmus, gasztro- és borturizmus.

Az idegenforgalmi adottságok jelenleg csak részben kihasználtak. A térségbe érkező vendégek átlagos tartózkodási ideje 1-2 nap. A turizmus fellendítéséhez elsősorban a falusi turizmus szálláshelyeinek mennyiségi és minőségi fejlesztésük szükséges, mert a szálláshelyek és rendezvényekre alkalmas helyszínek hiánya a legnagyobb akadálya a térség idegenforgalmi vonzereje megismerésének.

Prioritáshoz kapcsolódó intézkedések:

Turisztikai attrakciófejlesztés

Turisztikai fogadókészség

Térségi marketingtevékenység

Hagyományőrzés